

Informe parcial

Creació de ciutadania global /
Educació per al desenvolupament

1. Introducció

La Direcció General i l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament plantegen un diàleg sobre el futur de la cooperació catalana, amb l'Agenda 2030 i els Objectius de Desenvolupament Sostenible, adoptats per les Nacions Unides l'any 2015, com a referència.

Per a fer-ho, s'ha iniciat un procés participatiu que ha estat acompanyat per la Direcció General de Participació Ciutadana, i que ha proposat un debat ampli i innovador: tant des del punt de vista dels interlocutors, com de les matèries a tractar i els canals de participació. Així, s'ha intentat anar més enllà dels interlocutors habituals, i arribar a altres col·lectius, tant a Catalunya com als països socis, amb capacitat i voluntat de contribució al desenvolupament.

S'han tractat nous temes que formen part de l'Agenda global, i que fins ara havien rebut poca atenció; i s'han obert diferents possibilitats per a prendre part i fer aportacions al debat, de forma presencial i virtual. Els tres grans objectius han estat els següents:

- Aconseguir una visió pròpia sobre com ha de treballar la cooperació catalana al desenvolupament en relació amb l'Agenda 2030. És allò que anomenem Visió 2030.
- Sentar les bases del futur Pla director de cooperació al desenvolupament 2019-2022.
- Ampliar i diversificar les relacions, i crear noves oportunitats de treball conjunt.

El procés participatiu ha constatat de diferents fases i canals, entre els quals es troben les sessions de debat que s'han realitzat a Catalunya. Els temes tractats responen a una lectura pròpia de l'Agenda 2030 i de les qüestions més rellevants que aquesta planteja, inclosa l'organització de la pròpia política pública de cooperació al desenvolupament i dels seus agents. S'han organitzat 23 sessions monogràfiques, per a les quals s'ha elaborat un guió de debat específic, i s'han adreçat tant a persones expertes com a la ciutadania en general.

Cada una de les sessions han comptat amb la col·laboració, en tasques de preparació i relatoria, de la Fundació Pere Tarrés i el Gabinet Ceres .

El present document conté informació relativa al funcionament i resultats d'aquesta sessió, així com les recomanacions i els suggeriments recollits.

2. Informació general de la sessió

Eix temàtic:	<i>Visió transformadora. El nou marc on la cooperació catalana ha de construir una proposta per al canvi positiu</i>		
Tema específic:	1.2 Creació de ciutadania global/Educació per al Desenvolupament	Tipus de Sessió	Avaluació
Data:	23 d'octubre 2018		
Perfil dels participants:	El grup de debat ha estat format per representants d'entitats, principalment ONG de cooperació, organitzacions internacionals, universitats, administracions públiques locals i ciutadans interessats en la temàtica.		

3. Objectius de la sessió

L'objectiu d'aquesta sessió fou valorar els esforços de la cooperació catalana en matèria d'educació per al desenvolupament. Concretament, la sessió va abordar les següents qüestions:

- Com ens organitzem per -de forma contínua, amb un peu en la societat civil transnacional, canviar les estructures i els equilibris de poder que causen pobresa, desigualtat i violència?
- Com aconseguir un treball efectiu i articulat en matèria d'EpD en els tres àmbits on la cooperació catalana opera per promoure i impulsar processos de ciutadania global?

4. Continguts de la sessió i dinàmica emprada

La dinàmica de la sessió va consistir en una introducció sobre el procés participatiu per part de la DGCD i una contextualització de la temàtica abordada, seguida d'una breu explicació de què es faria durant la sessió, incloent-ho les regles del joc, per part de la Fundació Pere Tarrés.

El nombre de participants va permetre organitzar tres grups de discussió per tal de debatre els següents temes:

- En un primer debat, els participants van analitzar els punts forts i punts de millora en el camp de l'EpD (30 min), seguit d'una síntesis de les aportacions d'uns 10 minuts.
- En una segona part, els participants van elaborar uns anàlisis de reptes, oportunitats i mitjans per complir amb les exigències de l'Agenda 2030 (40 minuts), seguit per una síntesi de les aportacions i un plenari (15 minuts).
- Finalment, es va requerir l'avaluació de la sessió, seguida de la cloenda.

5. Resultat de la sessió

5.1 Diagnosi del tema específic de la sessió

Punts forts

- L'enfocament de gènere basat en els Drets Humans permet una EpD força focalitzada i concreta. De fet, aquest enfocament té molt més pes en els projectes d'EpD que en la resta de projectes.
- L'àmbit de l'EpD es caracteritza per aliances i unions entre diverses entitats i d'una tradició de molta reflexió. Hi ha moltes xarxes i estructures que hi treballen, com grups de LaFede.
- Existeix una voluntat política a l'Administració per treballar en EpD i canviar la perspectiva de la cooperació, fent-la més global i transversal.
- A Catalunya, existeix una societat força sensibilitzada i organitzada, que es mostra receptiva amb l'EpD.
- Hi ha hagut una evolució en el relat de l'EpD, amb un enfortiment i un augment de la seva presència en diferents àmbits. Això implica la possibilitat de noves perspectives de caràcter molt més transformador.

Punts a millorar

- Les organitzacions semblen experimentar dificultats per materialitzar en les seves iniciatives l'enfocament de gènere i drets humans a les convocatòries d'EpD.
- Manca de continuïtat entre els projectes i les diverses aproximacions. Tot i haver-hi un reconeixement del que s'ha fet, no es valora el que funciona i el que no.
- No tots els enfocaments de gènere i drets humans són compartits en l'EpD. De vegades, aquests enfocaments són divergents i no coincideixen.
- La Generalitat té competències en educació, fet que presenta una oportunitat de treballar amb les escoles en tema de l'EpD, però això no s'aprofita suficientment.
- S'apunta una falta de coneixement de bones pràctiques i oportunitat de capitalitzar les pràctiques i resultats existents.
- La manca d'avaluació sobre el que s'està fent limita les possibilitats de millorar les accions d'EpD.
- Dèficit de comunicació entre les diverses administracions sobre què es fa en cada territori, per exemple entre ajuntaments, ONG, Diputacions i Generalitat, fet que no ajuda a crear sinergies entre les diferents intervencions i a evitar el solapament d'accions.
- Dificultats i poca coordinació entre els departaments d'Exteriors i Educació per poder vincular l'EpD amb l'educació formal.
- Polítiques públiques insuficients sobre com treballar amb persones migrades i l'EpD.
- Estructures massa rígides en la realització de programes i la implementació de les accions d'EpD en el territori. L'enfocament projecte no funciona en temàtiques destinades a canviar comportaments socials i actituds.
- Els presents van expressar la complexitat en la rendició de comptes en l'EpD, ja que es tracta d'una temàtica que intenta influir en les creences, actituds i comportaments dels individus, a nivell personal i com a part de la societat.

- Els participants van compartir la percepció que a la pràctica, l'EpD s'ha tractat com 'el germà petit', que s'ha d'encaixar en els formularis de projectes de cooperació, quan no es tracta d'un projecte de cooperació *per se*. A nivell d'execució, no se li dona la importància que té a nivell de discurs.
- Quan es treballa en projectes de sensibilització, incloent d'EpD, poden intervenir temes polítics que posen en qüestió *l'establishment*, fet que genera contradiccions en el si de les organitzacions.
- L'EpD només es treballa en els APS a infantil, a primària, etc. i només com una assignatura. No es treballa en els espais compartits com el menjador, fet que limita el seu impacte.
- No hi ha espais per generar debat des d'una perspectiva constructiva. Cal obrir espais perquè sorgeixin opinions diverses i des de la diferència, poder avançar.
- Incrementar l'acció col·lectiva i reduir la fragmentació.
- Es veuen certes limitacions en l'abast de l'EpD, en el sentit que hi ha col·lectius que queden fora de l'abast de les accions de l'EpD. Hi ha poc treball enfocat a com adreçar aquest problema.

Taula: Resum de punts forts i punts a millorar

Punts forts	Punts a millorar
<ul style="list-style-type: none"> • Societat catalana compromesa i receptiva a temàtiques d'EpD • Enfocament de gènere i drets humans • EpD caracteritzada per aliances i unions entre actors • Voluntat política i administrativa • Evolució en l'EpD 	<ul style="list-style-type: none"> • Materialitzar l'enfocament de gènere i drets humans en projectes d'EpD • Manca de continuïtat • Manca d'avaluació i de lliçons apreses • Divergències en els enfocaments • Manca de compartir i capitalitzar experiències • Manca de comunicació i coordinació entre les diverses administracions públiques. • Feble vinculació de l'EpD a l'educació formal • EpD poc inclusiva • Estructures massa rígides • Rendició de comptes • 'Germà petit' de la cooperació • Risc de politització • Falta d'aprofitament d'espais comunitaris • Fragmentació • Abast limitat

5.2 Tendències de futur de cara a l'Agenda 2030

Tendències

- Canvi d'enfocaments i de tendències en l'EpD que obri noves oportunitats per a la innovació i una EpD més transformadora.
- Existència de processos d'aprenentatge per millorar la comunicació i així arribar a la ciutadania.

Enfocaments

- Impulsar l'EpD a les universitats tant com a mitjà de sensibilització com a mitjà de recerca.
- Caldria impulsar la transversalitat de l'EpD a les campanyes de comunicació de totes les institucions.
- Utilitzar els ODS i l'Agenda 2030 com a porta d'entrada de l'EpD.
- Tornar a adoptar enfocaments centrats en la ciutadania.
- Coherència política de l'EpD i altres polítiques internes, a nivell de les accions de tots els actors sobre com i on fer incidència política.
- Canviar els models de rendició de comptes vers models més polítics i menys tecnocràtics, que permetin avaluar els aprenentatges. El model actual és molt restrictiu i tecnocràtic.
- Crear espais de diàleg i replantejar els existents entre departaments i actors.
- Fomentar i incorporar la innovació en l'àmbit de l'EpD.
- Plantejar enfocaments que permetin un seguiment, avaluació i aprenentatge acceptant obertament els errors per aprendre.

Revisar enfocaments existents que venen de l'àmbit de la cooperació i generar enfocaments específics per a l'EpD.

Mitjans

- Aprofitar les competències de l'educació formal en el marc de projectes comunitaris. Aliar-se amb l'educació formal.

- Aprofitar el servei comunitari per introduir l'EpD a les escoles i aprofitar els seus espais comuns, com ara els menjadors escolars.
- Elaborar un mapeig de les accions que es fan per tal d'iniciar accions de coordinació i crear sinergies.
- Generar espais on agents i entitats es puguin trobar i compartir.
- Disposar/facilitar espais per innovar, generar debats, sistematitzar aprenentatges, etc.
- Generar referents clars a l'educació i que també participin als diversos espais, com ara formar els professionals dels departaments d'educació.
- Realitzar diagnòstics (estudis de base), fer seguiment dels projectes i avaluar de manera més sistemàtica.
- Incloure-hi nous actors.
- Fer un mapeig dels programes i actors a l'EpD, tant a nivell institucional com a nivell de ciutadania.
- Captar més suport econòmic per a la innovació.
- Dotar-se d'instruments financers específics per les característiques de l'EpD, la qual requereix un suport sostenible a llarg termini.
- Finançar estructures de les entitats que permetin fer un treball a llarg termini.

Taula: Resum de tendències, enfocament i mitjans

Tendències	Enfocament	Mitjans
<ul style="list-style-type: none"> • Noves oportunitats amb els nous enfocaments d'EpD • Agenda 2030 • Processos d'aprenentatge 	<ul style="list-style-type: none"> • Impulsar l'EpD en el sector educatiu • Transversalitat de l'EpD en la comunicació • ODS • Els ciutadans al centre • Coherència de polítiques públiques • Crear i replantejar espais en el si de l'Administració pública • Innovació • Seguiment, avaluació i aprenentatge • Revisar enfocaments i generar-ne de nous 	<ul style="list-style-type: none"> • Aliar-se amb l'educació formal • Aprofitar els espais comunitaris • Mecanismes per coordinar i crear sinergies • Espais per innovar • Generar referents clars • Realitzar diagnòstics i estudis de base per avaluar l'impacte • Incloure nous actors • Suport econòmic adaptat a l'EpD i a més llarg termini